

RJEČNIK ĐUDA IZ 1977. GODINE

Priredili: Vjekoslav Sulić, 2. Dan, Dubravko Dosegović, 3. Dan

Sve japanske riječi navedene su latiničnim pismom (**Rōma-ji-kai**) a ne japanskim slogovnim pismom (**Hiragana**).

Izgovor: ts = c

ch = ć

j = đ (ne dž!)

y = j

sh = š

w = v

Ostalo izgovaraj kao u našem jeziku.

Crtica iznad slova znači da se taj glas izgovara dvostruko duže, ū kao uu, ō kao oo, npr. **Jū-dō** = Đuu-doo.

Neki se suglasnici na početku riječi mijenjaju ako ta riječ u složenom izrazu nije na prvom mjestu.

Tako se H na početku riječi (npr. u **Harai**) mijenja u b (**Okuri-ashi-barai**).

K se mijenja u g (**Koshi**, ali **Uki-goshi**).

S i Ts se mijenjaju u z (**Tsuki**, ali **Morote-zuki**).

Sh i Ch se mijenjaju u j (npr. **Shiai**, **Shime**, ali **Kohaku-jiai**, **Hadaka-jime**).

T se mijenja u d (**Tori**, ali **Ushiro-dori**, Taoshi, ali **Kuchiki-daoshi**).

Ago – brada, npr. **Ago-tsuki** - udarac u bradu odozdo nagore (aperkat)

Aiki – jedinstvo energije, npr. u **Aikido** - princip jedinstva energije (V. **Kiai**)

Akai - crven

Anza – sjedeći stav odmaranja s prekrštenim nogama

Arashi – oluja

Ashi – noga, stopalo, npr. **Ashi-waza** – nožna bacanja

Atama – glava

Ate – udarac, npr. **Atemi** – udarac u tijelo

Awasete – dodati, zbrojiti

Ayumi - hod

Barai – vidi **Harai**

Basami – V. **Hasami**

Batsugun – (od **batsu** – nadmašiti i **gun** – masa) vrlo visoka kvaliteta, odlično, izvanredno – trenutno promicanje u viši stupanj radi vrlo visoke kvalitete

Bu – snaga, muževnost

Bujutsu – "ratničke vještine". Zajednički zastarjeli naziv za jūdō, kendō, aikidō i druge borbene vještine japanskog podrijetla. Za dalje tumačenje vidi **Dō 1**.

Buki – oružje. U samoobrani rad s oružjem

Butsu-gari – (kontakt dva tijela), uzastopno vježbanje bacanja s partnerom (vrsta **Uchi-komija**).

Tsugi – slijed, uzastopnost

Tsuki - -zuki, bod, probadanje

Tsukuri – priprema

Tsuri – pecati, podizati

Tsuri-ashi – način hodanja bez podizanja stopala od strunjače

Tsuri-komi – podizanje i povlačenje

Chikara – snaga, moć

Chikara-no-yoho – ispravno korištenje snage ("Kad protivnik vuče –gurni, kad gura – povuci").

Chūi – pažnja, upozorenje, kazna za prekršaj pravila sportske borbe.

Dan – majstorski stupanj

De – (od **deru** – izaći, napredovati) – koji stupa naprijed

Dō 1 –put, princip. U nazivima borbenih vještina **jūdō**, **kendō**, **aikidō**, zamjenjuje stariji izraz **jutsu** – vještina. **Dō** znači viši stupanj vještine i uključuje etička i odgojna načela, za razliku od izraza **jutsu**, koji označuje isključivo fizičku vještinu.

Dō 2. – trup, struk, npr. u **Dōjime**, u izvornom značenju stezanje protivnikova struka nogama. U pravilima sportske borbe znači i stezanje vrata, glave ili trupa protivnika nogama ("nožne škare").

Dōjō– nekoć mjesto štovanja, danas prostorija, mjesto za vježbanje đuda

Dori – V. **Tori**

Eri – ovratnik, rever, npr. u **Eri-jime** – gušenje ovratnikom kimona

Fujoshi-yō-goshin-no-kata - Kodokanova 9. kata samoobrane za žene i djevojke

Furi-age – zamah štapom

Fusegi-waza – (od **fusegu**- braniti se) - obrane od protivnikova zahvata

Fusen – neizlazak, npr. **Fusen-gachi** – pobjeda zbog neizlaska protivnika na borbu

Gachi – V. **Kachi**

Gaeshi – V. **Kaeshi**

Gake – V. **Kake 1.**

Ganmen-tsuki - udarac u lice

Garami 1. – (od **garamu** – saviti), npr. u **Ude-garami** – savijanje ruke (poluga).

Garami 2. (od **garamu** – držati, zaplesti), npr. u **Ashi-garami** – zapletene noge (obrana u **Ne-waza**)

Gari – V. **Kari**

Gatame – V. **Katame**

Gi - odjeća

Go - pet

Go-kyō– pet principa podučavanja

Go-kyō-no-waza - 5 principa podučavanja temeljnih bacanja đuda sistematizirano u 5 skupina po 8 bacanja.

Go-no-sen – preuzimanje inicijative, napad prije napada protivnika i korištenje pokreta protivnika za protunapad (**Kaeshi-waza**).

Go-no-sen-no kata – Kata 12 protubacanja sveučilišta Waseda, popularna u Zapadnoj Europi (Kodokan je nije kodificirao).

Geiko – V. **Keiko**

Goshi – V. **Koshi**

Goshin-jutsu – pet principa samoobrane

Guruma – V. **Kuruma**

Gyaku – neprirodno, obratno, npr. u **Gyaku-jūji-jime** – gušenje obratno prekrizanim rukama

Hachi – osam

Hadaka – gol, nag. U složenici pobježe označuje zahvat u kojem se ne koristi protivnikova odjeća, npr. u **Hadaka-jime** – gušenje golom podlakticom

Haimen-zuke – obrana od prijetnje pištoljem uperenim u leđa

Hairi-kata – (od **hairu** – ući + **Kata** – forma, oblik) – forme ulaska u zahvat

Hajime – početak. "Počnite!" – zapovijed suca u borilištu za početak borbe

Hando-no-kuzushi –narušavanje ravnoteže vlastitom reakcijom protivnika

Hane – krilo, pero (opruga)

Hansoku – zabranjena radnja, npr. u **Hansoku-make** – poraz zbog zabranjene radnje, isključenje, diskvalifikacija

Hansoku-gachi – pobjeda zbog isključenja protivnika

Hantai – suprotno

Hantei – sud. U sportskoj borbi zahtijevanje odluke o pobjedniku
Hara – trbuh, centar ravnoteže i bazičnih pokreta u đudu
Harai, - barai – (od **harau** – pomesti) – čišćenje, npr. u **De-ashi-barai** – čišćenje noge koja stupa naprijed
Harau-waza – skupina bacanja u kojoj se protivnik "mete", npr. **Harai-goshi**
Hasami, - basami – škare
Henka – promjena, npr. u **Renraku-henka-waza** – povezivanje napada i mijenjanje zahvata u slijedu
Hidari – lijevo
Hiji – lakat
Hiki – (od **hiku** – vući) – vučenje, povlačenje
Hiki-komi, Hikkomi – zahvat povlačenja na tlo
Hikite - ruka koja se povlači, obrana "raskidanjem"
Hiki-wake – neriješeno. U sportskoj utakmici neriješen rezultat
Hishigi – (od **hishigu** – slomiti) – lomljenje
Hiza – koljeno
Hiza-gashira – čašica koljena
Hiza-zume – blizak položaj Ukea i Torija u **Kime-no-kati (Idori)**
Hon – osnovni
Ichi – jedan
Idori – obrane u klečećem stavu
Inchiō – "Vrijeme (je isteklo)!", znak mjerioca vremena sucima da je vrijeme borbe isteklo
Ippan-yō-goshin-no-kata – Kodokanova 10. Kata samoobrane za muškarce
Ippon – (čitav) bod
Itami – bol, npr. u **Itami-wake** – neriješena borba zbog povrede
Itsutsu – pet, npr. u **Itsutsu-no-kata** – Kata pet formi
Jiai – vidi **Shiai**
Jigo-hon-tai – osnovni obrambeni stav
Jikan – sat, "Vrijeme!" – prijašnja zapovijed suca u borilištu mjeriocu vremena da zaustavi zapornu uru. Sada se upotrebljava isti znak rukom i zapovijed "Matte".
Jime – V. **Shime**
Jita-kyōei – načelo đuda "uzajamno pomaganje i napredak". Prevodi se još i kao "Mi i drugi zajedno da bismo napredovali", "Prijateljstvo i obostrani napredak" i sl.
Joseki – "visoko", počasno mjesto
Jū – nježan, popuštanje, npr. u **Jūdō** – put, princip popuštanja
Jū – deset
Jūdōgi – odjeća za đudo
Jūdōka – poznavalac đuda. Osim u Japanu, u svijetu se, pa i u nas, riječ pogrešno upotrebljava za svakoga tko se bavi đudom. Međunarodna federacija đuda IJF, međutim, preporučuje da tim nazivom valja označavati osobu određenog stupnja znanja i vještine.
Jūji – križni, doslovno "brojka 10", koja u japanskom pismu ima oblik križa, npr. u
Jūji-gatame – križna poluga u laktu
Junbi-undo – pripremne, specifične vježbe zagrijavanja
Jōgai – izvan borilišta
Jōnai – unutar borilišta
Jōseki – počasno mjesto za učitelje, ocjenjivače Kate i goste
Kachi, -gachi – pobjeda

Kaeshi, -gaeshi – (od **kaesu** – vratiti, prevrnuti), npr. u **Kaeshi-waza** –protuzahvati, protunapadi

Kagami – zrcalo

Kakato – peta

Take, -gake 1. – kvačiti, npr. u **O-soto-gake** – veliko vanjsko kvačenje, **2.** uzeti – završni dio zahvata bacanja (napad i kontrola pada protivnika).

Kamae – stav tijela

Kami – iznad, gornji dio, kosa, npr. u **Kami-shiho-gatame** – držanje na četiri gornja ugla

Kamiza – počasna strana u **Dōjō**

Kani – rak, npr. u **Kani-basami** – "račja klješta"

Kansetsu – zglob, npr. u **Kansetsu-waza**, poluge u zglobu

Kappo - (od **katsu** – pobijediti + **hō** – način, metoda), vidi **Katsu**

Kari, -gari – (od **karu** – pokositi srpom), košenje. To "košenje" u đudu nije širok i odmjeren zamah kao da se kosi kosom nego kratak, snažan i brz pokret kao kad se žanje srpom!

Karu-waza – Skupina bacanja u kojoj se protivnik "kosi" (**O-uchi-gari, Ko-uchi-gari** ...)

Kasumi-waza – načini zaplašivanja, zavaravanja i odvrćanja pažnje protivnika u samoobrani

Kata 1. – forma, oblik. Izvođenje zahvata u strogo propisanom redosljedu i obliku, npr. u **Nage-no-kata** – oblici bacanja. **2.** rame, npr. u **Kata-guruma** – kotač oko ramenā. **3.** jednostran, koji se odnosi na jednu stranu tijela, npr. u **Kata-ha-jime** (od **Kata** – jedno + **ha** (od **Hane**) – krilo + **shime** (gušenje) – jednokrilno gušenje, gušenje "slomljeno krilo".

Katame, -gatame – (od **katameru** – stegnuti, držati) – nepokretnost, хват

Katame-waza – zahvati hvatova i u stojećem i u ležećem položaju. Dije se na zahvate držanja, gušenja i poluga.

Katsu – ulivanje samopouzdanja i životne energije, tehnike reanimacije, "oživljavanja", isto i **Kappo** (V.)

Kawazu-gake – bacanje protivnika s nogom omotanom oko njegove noge

Keiko, -geiko – vježbanje, npr. u **Keikogi** – odjeća za vježbanje

Keikoku – opomena, kazna u sportskoj borbi

Kensui – uzeti rukama, npr. u **Kensui-jime**

Kesa –poprijeko, širok pojas (lenta)

Kiai – (od **Ki** – energija + **ai** – od glagola **awasu** – ujediti) jedinstvo energije. Usporedi i kovanicu dobivenu premetanjem **Aiki** (V.). Iako je značenje izraza kompleksno, u praksi se tako naziva krik koji nastaje naglim oslobađanjem zraka (energije) uslijed kontrakcije trbušnih mišića prilikom izvođenja zahvata.

Kiken – opasnost, odustanak, npr. u **Kiken-gachi** – pobjeda odustankom protivnika u tijeku borbe.

Kime-no-kata – Kata odluke

Kimono – (od **Ki** – nositi + **mono** – stvar = stvar za nošenje), odjeća. U nas se tako (nepravilno) naziva gornji dio odjeće za đudo (**judogi**).

Ko – malen, npr. u **Ko-uchi-gari** – malo unutrašnje košenje

Kobushi – pesnica

Kodokan – Institut za istraživanje đuda, osnovan 1882. g.

Kohaku-jiai – borba natjecatelja u dva tabora, crveni i bijeli, radi promicanja u viši stupanj

Koka – mala tehnička prednost, skoro **Yūkō**

Kokoro – srce, duša
Komi – unutra
Koshi, -goshi – bok, kuk, npr. u **Koshi-waza** – bočna bacanja, bacanja preko kuka
Koshi-gamae – obrana od prijetnje pištoljem na boku
Kote-hineri – izvrtanje zglavka šake unutra, uvrtnje šake
Kote-gaeshi – izvrtanje zglavka šake van, izvrtanje šake
Kōten shiai – natjecanje u liniji s visokim ocjenjivanjem, tj. samo sa **Ippon i Waza-ari**
Ku – devet
Kubi – vrat
Kuchiki-daoshi – "pad mrtvog stabla", bacanje protivnika nauznak hvatanjem njegove noge i ruke
Kume – zapovijed suca natjecateljima da prihvate borbu, "Uхватите се!"
Kumi – spoj, uхват, npr. u **Kumi-kata** – načini hvatanja protivnikova kimona
Kuruma, -guruma – kotač, npr. **Hiza-guruma** – kotač oko koljena
Kusabi-dome – obrambeni zahvat u obliku slova V, "blokiranje klinom"
Kuzure – (od gl. **Kuzureru** – slomiti, popustiti), izmijenjeni zahvat, za razliku od **Hon** (osnovni), oslabljena varijanta klasičnog držanja
Kuzushi – narušavanje ravnoteže, smjer neravnoteže
Kyū – razred, učenički stupanj
Ma-sutemi – vidi **Sutemi**
Mae – naprijed, npr. **Mae-ukemi** – pad ravno naprijed
Maitta – pobijeđen sam!
Make – poraz
Maki-komi, Makkomi – (od **Maku** – omotati), bacanje s padom na tlo tako da se tijelo protivnika "omota" oko tijela izvođača.
Makura – jastuk
Mata – gornja strana bedra, usporedi **Uchi-mata**
Matte – (od **matsu** – čekati, sačekati), "Čekajte!", zapovijed suca u borilištu da natjecatelji privremeno prekinu borbu i da mjerilac vremena zaustavi zapornu uru.
Michiaku – kontakt, veza s protivnikom
Migi – desno
Morote – dvije ruke, objeručke
Morote-gari – bacanje protivnika nauznak hvatanjem i košenjem njegovih nogu s obje ruke
Mune – grudi
Nage – (od **Nageru** – baciti), bacanje, npr. u **Nage-waza** – zahvati bacanja
Naname-zuki – Bod u lijevu stranu vrata
Nuki-kake – Isukivanje mača
Nami – normalno, npr. u **Nami-jūji-jime** – gušenje normalno prekriženim rukama
Ne – (od **Neru** – ležati), ležeći, npr. **Ne-waza**, zahvati u ležećem položaju na tlu. **Ne-waza** je uži pojam od **Katame-waza** jer ne obuhvaća poluge i gušenja u **Tachi-waza**. Vidi i **Katame-waza**.
Nihon-seoi-nage – dvoručno rameno bacanje
Ô – velik, u pokretu, npr. **Ô-goho-ate** – udarci rukom u 5 smjerova s iskorakom
Obi – pojas
Shiro-obi – bijeli pojas
Kihiro-obi – žuti pojas
Daidaiiro – narančasti pojas
Midori-obi – zeleni pojas

Aoiro-obi – plavi pojas
Kuriiro-obi – smeđi pojas
Kuro-obi – crni pojas
Shima-obi – crveno bijeli pojas
Aka-obi – crveni pojas
Okuri - (od **Okuru** – ispratiti, poslati), + "poslan", npr. **Okuri-ashi-barai** – poslati jednu nogu prema drugoj i obje pomesti
Omote – prednja strana
Osae – držati
Osae-komi – (od **Osaeru** – držati + **komi** – unutra), "Držanje počelo!", zapovijed suca u borilištu da se otpočne mjeriti vrijeme zahvata držanja
Osae-waza – zahvati, tehnike držanja
Otoshi – (od **Otosu** – pustiti da padne), oboriti, npr. **Tai-otoshi** – oboriti, pustiti tijelo da padne, obaranje tijela
Randori – slobodna vježba
Rei – naklon, formalni pozdrav naklonom. Razlikujemo **Ritsurei**, u stojećem i **Zarei**, u klečećem stavu. Riječju "**Rei!**" – "Pozdrav!" sudac u borilištu ponekad zapovjedi početnicima da se pozdrave na početku ili kraju borbe.
Renshū – trening, vježba
Renraku-waza – kombinacije. V. **Henka**
Renzoku-waza – vještina povezivanja tehnika, zahvata, V. **Henka**
Riki-komi – vidi **Hiki-komi**
Roku – šest
Ryō – oba, npr. **Ryōte-dori** – uhvat s obje ruke
Sabaki – izbjeci, okrenuti se, obraniti se
San – tri
Sankaku – trokut, npr. **Sankaku-jime** – "trokutno" gušenje
Sasae – propeti, zapeti, npr. **Sasae-tsurikomi-ashi** – bacanje podizanjem protivnika i zapinjanjem njegove noge
Seiryoku-zen'yo – načelo đuda "najveći učinak", najbolje korištenje energije, postizanje najvećeg učinka s najmanje napora
Seiza – klečeći stav odmaranja
Sen – inicijativa
Sen-no-sen – zadržavanje inicijative, korištenje vlastitih pokreta za nastavak napada drugim zahvatom (**Renzoku-waza**)
Sensei – učitelj. Naziv koji označuje samo majstore vrlo visokog stupnja
Seoi – (od **Seou** – uzeti) uprtiti na leđa
Sode – rukav
Sōgō-gachi – spojena pobjeda, pobjeda natjecatelja postignuta spajanjem njegova rezultata **Waza-ari** i protivnikove kazne **Keikoku**
Sonomama – "Ne mičite se!" – zapovijed suca u borilištu da natjecatelji ostanu u potpuno istom položaju dok im ne namjesti odjeću ili nešto ne saopći
Sore made – "To je sve!" Tim riječima sudac u borilištu objavljuje završetak borbe.
Soto – van, vanjska strana
Sukashi – (od **Suku** – spašavati + **ashi** – noga), izbjegavanje napada
Sukui – podizanje uvis
Sumi – ugao. Npr. **Sumi-otoshi** – obaranje u ugao
Sute-geiko – (od **Suteru** – baciti + **Keiko** – vježba), vrsta vježbanja padova i bacanja

Sutemi – žrtvovati, npr. **Sutemi-waza** – požrtvovna bacanja. Dijelimo ih na **Ma-sutemi-waza**, gdje se izvođač baca ravno na leđa, i **Yoko-sutemi-waza**, gdje se baca na stranu (bok).

Shi – vidi **Yon**

Shiai, -jiai – natjecanje, sportska borba

Shiaijō – mjesto borbe, borilište

Shichi – sedam

Shido – primjedba, vrsta kazne

Shihan – "Majstor", ovom se titulom označuje isključivo osnivač đuda, dr. Jigoro Kano.

Shihō – četiri strane

Shiki – stara riječ za **Kata** (forma), npr. **Kime-shiki** – forme odluke

Shime, -jime – (od **Shimeru** – zatvarati, gušiti), gušenje, npr. u **Shime-waza** – zahvati gušenja

Shimoseki – mjesto za učenike u **Dōjō**

Shimoza – "donja" strana prostorije za vježbanje gdje se obično nalazi ulaz

Shinpan – sudac u borilištu

Shintai – pravocrtno kretanje po tatamiju

Shisei – položaj, stav

Shizen-hon-tai – osnovni prirodni stav

Shumatsu-undo – vježbe labavljenja i opuštanja za smirivanje organizma

Shunshin – ugaoni sudac

Tachi-waza – zahvati u stojećem stavu

Tai – tijelo

Taiho – zahvati uhićenja i sprovođenja

Taisō – gimnastika, vježbe zagrijavanja, rastezanja i jačanja

Taka-kyoshi-no-kamae – visoki klečeći položaj s lijevim koljenom na tlu (u **Katame-no Kata**).

Tandoku – samostalan položaj

Tani – dolina

Tanto – bodež (u **Kime-no-kata**)

Tatami – strunjača za đudo, tradicionalne veličine 182 x 91 x 6 cm. Jedno borilište nekoć je bilo sastavljeno od 98 tatamija.

Tate – dužina, npr. u **Tate-shihō-gatame** – držanje na četiri ugla po dužini

Te – ruka, šaka, npr. u **Te-waza** – ručna bacanja

Te-gatana – brid dlana (od **Te** - ruka + **Katana** – japanska sablja)

Te-kubi – zapešće (od **Te** - ruka + **Kubi** – vrat, doslovce "vrat šake")

Toketa – (Držanje) prekinuto!

Tokui-waza – omiljeni pokret, zahvat, tehnika

Tomoe-nage – kružno bacanje

Tori, -dori – (od **Toru** – uzeti) 1. **Tori**, onaj koji poduzima zahvat. –**dori**, npr. u

Kata-ude-dori – Hvat jedne ruke

Toshu – u samoobrani rad bez oružja

Uchi – unutrašnjost

Uchi-komi – "sudaranje", uzastopno vježbanje s partnerom bez završnog dijela bacanja na tlo (**Kake**)

Ue – gore

Ude – ruka (od ramena do šake), npr. u **Ude-gatame** – poluga na ruci

Uke – primiti, primalac, onaj na kojem se zahvat izvodi

Ukemi – ublažavanje pada. Mi kažemo pad, padovi, npr. **Ukemi-waza** – tehnike ublažavanja pada, vještina padanja
Uki – plutati, plivati
Ura – odostrag, naličje
Ushiro – zadnji, nazad
Utsuri – (od **Utsuru** – prebaciti, pomaknuti), npr. **Utsuri-goshi** – bacanje pomicanjem boka
Uwagi – kaput, gornji dio odjeće za đudo, mi kažemo "kimono"
Wakare – odvojiti, podijeliti
Waki – pazuh
Waza – umjetnost, vještina, tehnika, zahvat
Waza-ari – doslovce "Bila je tehnika!" Rezultat vrijedan skoro bod.
Waza ari awasete ippon – zbrojene tehnike vrijede bod
Yakusoku – obećanje
Yama – planina
Yasui (te) – olako izvedena vještina, blokiranje napada protivnika rukama
Yubi – prst(i)
Yūdansa – nosilac crnog pojasa, majstor
Yūdanshakai – savez majstora đuda, u nas Dan-kolegij
Yūkō – (od **Yū** – imati + **Kō** – vrijednost) – važeća tehnika za odlučivanje prednosti u borbi. Rezultat vrijedan skoro **Waza-ari**
Yūsei-gachi – pobjeda na superiornost
Yoko – strana
Yon (ili Shi) – četiri
Yoshi – "Nastavite!", zapovijed suca u borilištu da natjecatelji nastave borbu, koju su prekinuli na njegov znak "**Sonomama**".
Yotsugumi – (od **Yotsu** – četiri + **Kumi** – spoj) – pognuti obrambeni stav iz hrvanja **Sumo**. Koristi se u **Nage-no-kati** za bacanje **Sumi-gaeshi**., "četverostruki način hvatanja u koštac").
Zenpō – naprijed
Zenpō-kaiten – kružni pad naprijed s prevrtanjem preko plećke
Zenpō-ukemi – pad ravno "licem" naprijed
Zuki – vidi **Tsuki**
Zempaku – (od **Zen** – naprijed + **Haku** – podlaktica), npr. u **Ude-hishigi-zempaku-gatame** – poluga u laktu na pruženoj ruci pritiskom podlaktice
Zōri – natikače
Zubon – hlače, donji dio odjeće za đudo

Osijek, 9. III. 1977.